

bejde ved Maskiner ogsaa for Landbrugets Vedkommende. Til § 17 stiller Udvalget et Ændringsforslag om, at Indenrigsministeren kan paabyde, at de, som passer de forskellige Maskiner, Dieselmotorer eller andre nyindførte Driftsmaskiner, skal have aflagt en til saadan Virksomhed svarende Prøve. Jeg udtaler min Tak til Ministeren, fordi han har accepteret dette Ændringsforslag. Det blev omtalt af mig ved første Behandling som en Nødvendighed særlig med Henblik paa den Ulykke, der kort forinden var hændt paa Toldbodmøllen.

Ændringsforslaget under Nr. 14, der er stillet af Socialdemokraterne og det ærede Medlem fra Saksøbing (Rørdam), omfatter Kvindearbejdet. Dette Spørgsmaal er blevet et Stridens Æble, om jeg saa maa sige, blandt de organiserede Kvinder, der for Tiden beskæftiges ved Natarbejde, hvilket væsentlig vil sige: Dagbladenes Trykkerier. Vi har ment, som nævnt ved første Behandling, at det var rigtigt at opretholde den Bestemmelse, der var indsat i Loven, da den havde været Genstand for Behandling i det saavel af Arbejdsraadet som af Arbejdsgiverforeningen og De samvirkende Fagforbund nedsatte Udvalg, og jeg skal, idet jeg henholder mig til de Udtalelser, jeg om denne Sag fremsatte ved Sagens første Behandling, anbefale, at man stemmer for vort Forslag. Jeg maa maaske henlede ærede Medlemmers Opmærksomhed paa de Bilag, som følger med Betænkningen. Der er dels en Skrivelse fra Direktøren for Arbejds- og Fabriktilsynet, Haldor Topsøe, dels en Beretning fra Fabrikinspektør, Fru Julie Arenholt, der har været paa en Studierejse til Stockholm og der særlig undersøgt Forholdene angaaende Mænds og Kvinders Arbejde og specielt ogsaa søgt Oplysninger om den Indflydelse, den nu-gældende Fabriklov, som har været i Virksomhed i omtrent 1 1/2 Aar, har haft ved sit Forbud mod Kvinders Natarbejde. Denne Beretning af Fru Julie Arenholt er i mange Retninger meget interessant og vidner om, at vedkommende Fabrikinspektør har taget sig sin Gerning alvorligt, idet hun, hvad der ikke altid er Tilfældet med Fabrikinspektører, der bliver sendt ud, har henvendt sig ikke alene til Arbejdsgivere, men ogsaa til Arbejderorganisationer angaaende Forholdene i forskellige Fag. Der er endvidere et Bilag, hvorefter en Hr. Schwandenflügel, formodentlig ligeledes Fabrikinspektør eller Assistent under Fabrikdirektoratet, der ogsaa af Di-

rektoratet for Fabriktilsynet har været sendt paa en Rejse til Sverige „med det Formaal at søge Underretning om Gennemførelsen af den siden 1. Januar 1911 dør gældende Lov om Forbud mod Kvinders Natarbejde i visse industrielle Bedrifter og om denne Lovs mulige hemmende Indvirkning paa kvindelige Arbejderses Syssel-sættelse i samme Erhverv, saa vidt en saadan Indflydelse har kunnet iagttages under Lovens korte Virketid“. Der siges i dette Bilag: „Hvad angaar Lovens Forbud mod Kvinders Beskæftigelse i Tiden 10 Aften til 5 Morgen — for hvilket der ingen Overgangslempler er givet —, synes derimod Inspektørerne allerede nu overbeviste om, at dette ikke medfører nævneværdige Ulemper, end ikke i de store Dagblads-trykkerier. Dog oplyser Kommerskollegiet, at den i Lovens § 4 hjemlede kongelige Dispensationsret, skønt den kun omfatter Virksomheder for Bearbejdelse af let fordærlige Raavarer, har givet Anledning til, at en Del Bedrifter ogsaa fra andre Fag — deriblandt et Ugebladstrykkeri, en Limfabrik og et Par Bagerier — har indsendt Andragender om hel eller delvis Fritagelse fra Forbudet“ — „naturligvis forgæves“, føjes der til.

I den Beretning, som Fabrikinspektør Fru Julie Arenholt har indsendt, og hvori ogsaa Forbudet mod Kvinders Natarbejde i Sverige omtales, bliver der gjort opmærksom paa, at der ikke kan efter det korte Tidsrum, hvori Loven har virket, siges noget afgørende om dens Indvirkning paa Kvinders Erhverv. Der er udsendt Skemaer, hvori man har rettet Forespørgsel for det første, om der er blevet opsagt Pladser før den 11. November 1911, for det andet om, hvor mange der er forblevet i Virksomhed, men er blevet overflyttet til andet Arbejde, og endelig for det tredje, hvor mange der er forblevet i Virksomhed, men har faaet Arbejdstiden pr. Døgn formindsket. Der blev udsendt 917 Skemaer til forskellige Virksomheder, og deraf kom 742 udfyldte tilbage. Af disse erklærede 648 eller 87 pCt., „at Natarbejdsforbudet ikke havde haft nogen Indflydelse paa de hos dem ansatte Kvinders Arbejds- eller Lønforhold. De resterende 94 oplyste derimod, at et vist Antal Arbejdere var blevet berørt — paa den ene eller anden Maade — af Forbudet. Til disse 94 udsendtes nye Spørgeskemaer med specificerede Spørgsmaal for hver Arbejdsøse i den Hensigt at skaffe detaljerede Oplysninger om deres Fag, Alder, Forsørgelsespligt overfor Børn eller andre samt